

АВСТРИЙСКОТО ВИЦЕКОНСУЛСТВО В РУСЕ И УНГАРСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ ПРЕЗ 1848-1849 ГОДИНА

Д-р Симеон Симеонов

Институт за балканистика с

Център по тракология „Проф. Александър Фол“ – БАН

Резюме. Настоящото изследване разкрива дейността на австрийското русенско вицеконсулство по дунавското крайбрежие в края на Унгарската революция (1848 – 1849). Австрийският вицеконсул в града, Емануел фон Рьослер, развива усърдна разузнавателна и общественополезна дейност в Русе, Видин и Шумен, с която привилегирова хабсбургските лоялисти и възпрепятства активността на отцепническите дезертьори в Османската империя. В духа на „новата“ дипломатическа история, приносят отделя особено внимание на взаимоотношенията между вицеконсула и мнозина изпаднали в немилост емигранти, които разчитат на неговите инструкции и ресурси в напрегнатата политическа ситуация след революционната 1848 г. Също така, в смисъла на транснационалната история, е преосмислено мястото на консулските институции в света на международните отношения, като се поставя акцент върху тяхната относителна самостоятелност и се представя по-точна картина на активните взаимодействия между различни консулски представителства и звена. Не на последно място, изследването използва методиката на „преплетената“ история, за да преосмисли ролята на локалните събития в османските земи между Стара планина и Дунав в контекста на глобалната Епоха на революциите, анализирайки процесите в този регион като интегрална част от революционната и контрареволюционната динамика в средата на „дългия“ XIX век.

Ключови думи: консули; Хабсбургска империя; Османска империя; Унгарска революция; Лайош Кошут

През есента и зимата на 1849 г. австрийското имперско вицеконсулство в Русе се превръща във важен фактор в политическото битие на бегълците от Унгарската революция по време на престоя им в балканските градове на Османската империя. Австрийското вицеконсулство нараства във важен комуникационен възел за революционерите, в съставен елемент от имперската стратегия за наблюдение и

контрол на бегълците по протежението на Дунава и в самостоятелна величина в отношенията между Османската и Хабсбургската империя. Настоящата статия осветлява ролята на австрийското вицеконсулство в Русе в регулирането на революционната имиграция по Дунава, като запълва фактологични празнини в научната литература и представя нови акценти за сравнително изследване с методите на „новата“ дипломатическа и преплетената история¹. Посредством детайлен микроанализ на това имперско агентство статията откроява стратегическата роля на българските крайдунавски градове в балканските и европейските революционни процеси от средата на XIX век.

Нуждата от подробен исторически анализ на дейността на австрийското вицеконсулство в Русе по време на Унгарската революция произтича както от важността на революцията в световноисторически план, така и от актуални течения в историографията. През последните десетилетия консулските институции на Балканите се радват на засилен научен интерес. Изследвания върху отделни личности и местности помагат на учените да разяснят конкретни исторически събития и да допълнят съществуващи петна в балканската история. Локалното естество на тези проучвания помага да се открие голямото влияние на консулите в протичането на ежедневието в балканския град, предоставя и широки, макар и неосъществени засега полета за сравнителен анализ. Поради нарастващата им важност за международните отношения чуждестранните консулства по долното поречие на Дунава се радват на особен интерес от български и международни изследователи².

В допълнение на тази тенденция, изследвания от национален мащаб помагат да се обхванат взаимодействията между консулски служители и представители на зараждащата се национална бюрокрация, концентрирана в балканските столици. Това позволява да се разгърне политическата история на балканските държави отвъд техните граници, което води до преосмисляне на някои от основните политически разкази от и за региона (Mateeva 1988; Strezova 2017)³.

Не на последно място, пишейки историята на своите консулски институции, балканските историци откриват нови възможности за сравнителен и транснационален анализ, посветени на историята на европейската интеграция. В този смисъл, следва да открием и нарастващия, но все пак малък брой трудове от наднационален мащаб, които осветляват историята на консулството през XIX в. – т.нар. „Златен век“ на консулските институции. Те спадат към две течения – изследвания на консулството в Османската империя и по-обща исторически анализи с фокус върху консулството като споделена европейска институция в хода на напредващата глобализация (Frank 2012; Aliprantis 2020; Simeonov 2022; Davison 1963, pp. 72 – 73, 104, 264, 323 – 324; Findley 1980; Faroghi 2004; Yurdusev 2004; Aksan 2004; Van Den Boogert 2005; Barkey 2008, pp. 226 – 263; Fuhrmann 2020). Настоящото изследване черпи важни импулси от тези научни тенденции, а фокусът му върху пренебрегваната досега австрийска консулска дейност в Русе и Видин в

хода на 1849 г. засяга важни въпроси, свързани с организацията на въстанието и значението му за балканската история.

* * *

След месеци в изгнание далеч от галицийската си родина Станислаус Шумлански („Шуменеца“) не издържа на психическото бреме и физическите лишения и започва да организира връщането си в родината. Задачата му не е лесна. Шуменеца е един от близо деветстотинте полски въстаници в трихилядната армия под ръководството на унгарския революционер Лайош Кошут, които емигрират в пределите на Османската империя след бруталното потушаване на въстанието от австрийската и руската армия през 1849 г. Османските власти оказват радушен прием на изгнаниците, но въпреки това много от тях изпитват тягостни чувства на отчуждение, изтощение и безнадеждност.

Издадналият в немилост полски войник, подобно на мнозина други, е обзет от тъга по родината и семейството си. Липсата на вести от Галиция го кара да се свърже с австрийския вицеконсул Емануел фон Рьослер, който напуска поста си в Русе, за да помогне на голямата вълна от бежанци във Видин. Именно на вицеконсула се пада задачата да определи дали бежанци като Шуменеца са лоялни имперски поданици, попаднали във въртопа на революцията, или предатели, които представляват опасност за империята на Хабсбургите дори извън нейните предели.

Шуменеца осъзнава деликатността на ситуацията и нуждата да убеди вицеконсула в своята добронамереност. В петицията си до него бежанецът се стреми да разсее всякакви съмнения в лоялността си към австрийския суверен, представяйки кратко резюме на случилото се през 1849 г. Само месеци след разгрома на въстаниците при Буда и Пещ (18 юли 1849 г.) полякът открива, че привързаността му към род и родина е по-силна от тази към въстаническата кауза. Станислаус е млад, но не и наивен и осъзнава, че „надеждата за амнистия за поляците отминава“, след като въстаническата армия е разбита от руско-австрийската коалиция. Това, на което се надява, е неговата „съдба да бъде решена в Галиция, а не в Унгария“, тъй като, по думите му, „[т]ака поне ще мога да видя още веднъж майка, моята единствена мисъл“. Шуменеца иска да получи австрийски консулски паспорт, с който, надява се той, „свободно ще премина през Молдова и Влашко без страх да бъда арестуван от руснаците“⁴.

Писмото, което Станислаус предава на вицеконсула до графиня Сидони Ревичка, негова установена във Виена роднина, е един от малкото документи, съставени от унгарски, полски и италиански бежанци в края на 1849 г., които успешно достигат адресата си. Посредничеството на вицеконсула е от ключово значение за осъществяването на контакт между изгнаника и полските му родственници. Австрийското консулско клеймо предпазва кореспонденцията на Шуменеца, както и редица други бегълци от Унгарската революция от конфискуване, а печатът на имперското агентство в Русе им помага да избегнат домогванията на руските власти, като им осигурява по-безпрепятствено връщане в родината.

Австрийското вицеконсулство в Русе разгръща надзорническата си дейност по протежението на Дунав и във вътрешността на страната в хода на Унгарската революция от късната пролет на 1849 г. до първите месеци на 1850 г. Революцията първоначално засяга работата на агентството периферно, с изолирани случаи на бегълци и дезертъори, а добива масов характер едва в последните месеци на 1849 г., след потушаването на последните метежнически сили и капитулацията на бунтовниците във Вилагош (13 август 1849 г.). Бурното развитие на събитията принуждава австрийския вицеконсул в Русе Емануел фон Рьослер да напусне града в есента на 1849 г. и да се насочи към Видин, където пресреща част от стичащите се в града бежанци.

Опитността на Рьослер му помага бързо да се ориентира в създалата се ситуация. 37-годишният виенчанин започва международната си кариера в 1832 г. като стажант помощник-канцлер към губерниума в Прага, а през 1838 г. получава назначение като помощник-секретар към губерниума във Венеция. На Балканите пристига малко след навършването на 31-годишна възраст, като заема поста помощник-канцлер и канцлер в австрийското консулство в Белград (28 август 1843 г.). От 21 юни 1848 г. Рьослер е вицеконсул (а от 19 декември 1850 г., консул) в Русчук – позиция, която ще заема до 7 април 1857 г., когато се отправя към следващото си назначение като генерален консул в Сараево, Босна, неговото последно консулско назначение⁵.

До края на Унгарската революция австрийското вицеконсулство в Русе се занимава предимно с два типа дейности: информационно-разузнавателна, която цели да запознае Виена със съществуващите порядки и инфраструктури в Османската империя, и търговска, чрез която се търси засилване на австрийските икономически интереси – особено тези, свързани с корабоплаването по Дунава. Тези стратегически приоритети обаче отстъпват пред контрола на бежанските вълни, които прииждат по реката след потушаването на Унгарската революция.

В едно от първите си донесения за унгарската революционна емиграция Рьослер се допитва до Австрийското външно министерство относно случая с унгарските въстаници Бранд и Розентал. В писмото си изрично пита дали трябва да следва подхода на имперското консулство в Галац, или да развие собствена стратегия. Вторият подход изглежда по-удачен предвид нарастващото икономическо и стратегическо значение на областта, над която се разпростира юрисдикцията му, в рамките на Османската империя и в Югоизточна Европа (Schroeder 1969)⁶. Според него България, бидейки близо до огнището на въстанието, би могла да стане „убежище за онези индивиди, които носят вината за злощастните бедствия в Унгария“. Това кара вицеконсула да настоява за съставянето на общи регулации за надзора над бежанците. С тази цел се свързва както с представители на австрийските паракходни компании по Дунава, така и с местния управител, Раис паша⁷.

Реакцията на османските власти изпълва вицеконсула с притеснение. При своето регулярно наблюдение на османските укрепления от Видин до Свищов и във

вътрешността на Северна България установява широко разпространена симпатия за маджарите сред местното население. Отношението на мюсюлманите към унгарците го стъписва. „Донякъде поохладнелите симпатии на турците към маджарите не бяха незначителни и навсякъде можеха да се чуят възгласи в подкрепа на въстаниците. Най-лошото в случая е, че най-лъжливите „новини“ (...) във вреда на австрийците, бяха разпространявани от най-близкото обкръжение на Портата“⁸.

Особено неприятно за Рьослер в случая с бежанците е, че параходните дружества в неговата юрисдикция се противопоставят на указанията му (Király 2017). На 17 юли 1849 г., малко след като съобщава за укриването на бежанци от Унгарското въстание, вицеконсулт съобщава за бягството на двама компрометирани унгарци с парахода „Пещ“ през Русе за Константинопол. Неговите опити да ги проследи и задържи, са неуспешни, като обвинява своето правителство в липса на интерес от „ликвидирането на въстаниците“, придвижващи се по Дунава. Оплаква се, че „тукашният параходен инспекторат, който се премести в Калафат, не беше поддържан по никакъв начин предвид сегашните изключителни обстоятелства“. Липсата на инструкции го вдъхновява да предложи на Външното министерство да „одобри всички предложени от [него] напътствия в интерес на имперската служба“. Това би сложило край на „наблюдаваното в последно време в нашия край освобождаване на капитаните“ от имперски регулации, като вицеконсулт се стреми да установи собствената си служба, а не „възпрепятстваното от санитарни и карантинни предписания имперско консулство в Галац“, като основно звено на имперския надзор по Долния Дунав⁹.

Докато кореспонденцията на Рьослер от лятото на 1849 г. споменава Унгарската революция по-скоро спорадично, то от края на септември той започва да предоставя по-чести донесения за дейността на австрийските бегълци. На 18 септември в негови ръце попада кореспонденция на италиански език между австрийския агент Доброславич и граф Шварценберг, засягаща пристигането на Лайош Кошут и неговите последователи (1453 унгарци, 900 поляци, 300 италианци и други) във Видин. Доброславич е австрийски консулски агент, изпратен във Видин по покана на генералния консул в Константинопол – Киари, като му е наредено да рапортува всякакви движения на въстаниците на австрийското консулство в Галац. Доброславич споделя, че „много от тези господа всеки ден молят питанията им да бъдат представени на добрия Суверен, за да могат да се върнат в бащините им земи, приемайки всякакви наказания за престъплението, на което насилствено са станали трофеи“, но техните петиции така и не достигат Галац. Вероятна причина за това е самият Рьослер, който от началото на бежанската криза се опитва да откъсне своето вицеконсулство от влиянието на колегата си в Галац и да установи именно своята власт като меродавна в разрешаването на политическия проблем¹⁰.

От 24 септември датират първите депеши на Рьослер, споменаващи Лайош Кошут, когото вицеконсулт подозира в тайно съглашение с австрийски еми-

гранти във Видин. Подобно на Доброславич, Рьослер се опасява, че Кошут е в преговори с английски и френски агенти за признаване независимостта на Унгария. Ситуацията е особено взривоопасна и заради големия контингент лишени от препитание и оставени на произвола бежанци. Заплашени от глад, въстаниците закупуват провизии, като предпочитат плащания в натура поради склонността на местни кредитори да обезценяват парите им¹¹. По същото време вицеконсулт отбелязва избухването на холероподобна болест и „най-остри разпри (...) между бягащите корифеи на злощастната унгарска драма“¹².

Редом с унгарските, полските и италианските бежанци във Видин вицеконсулт наблюдава движението на австрийски поданици и в други градове по долния Дунав. „Русчук – споделя той, – от известно време се е превърнал в пристан за нашите влашки семейства, на чиито глави, вследствие на миналогодишната революция в съседното княжество, беше отказано връщането в родината“. Сред бежанските семейства се срещат и такива фигури като Мария Елиаде – съпругата на известния влашки политик и публицист Йон Елиаде Радулеску, която „лишена от всякакви средства, играе с много уговорки и със завиден успех ролята на окървавена жертва на свободата и родината“¹³. Елиаде успява да „откъсне малки суми“ от великодушните „турци, които симпатизират на влашките и маджарските изстъпления само от омраза срещу Русия“. Повече от 40 бежанци от Влашко се надяват да бъдат помилвани от новия влашки княз, за да могат да се завърнат в родината си¹⁴. Прехвърлянето на турски отряди от северния на южния дунавски бряг захранва надеждите им за „цялостна евакуация на турските гарнизони от това княжество“¹⁵.

Ходът на революционните събития обаче води бегълците не от татък Дунава, а все по-навътре в османска Румелия. „С парахода, който днес поема маршрута до Оршова по първия дунавски бряг – пише Рьослер на 26 октомври, – двама изпратени насам предатели ще се придвижат до Видин, за да придружат закрепените към водача унгарски и полски бежанци от тук до Шумла (Шумен), където вече се готвят да ги посрещнат“¹⁶. Шумен се намира в окръга на видинското вицеконсулство и Рьослер споделя с Външното министерство намерението си да последва (или по-точно, преследва) емигрантите в изнурителния им поход към вътрешността на страната. Това не само му позволява да контролира техните движения, но и предоставя възможността да засили значението на своята служба в имперската мрежа от представителства на Балканите. Благодарение на неуморните усилия в поддържането на общественния престиж на институцията и в надзора на австрийските бежанци Рьослер издейства обширно поле за действие от Външното министерство¹⁷. Напуска Видин, без да е получил разрешение от министъра, но оправдава решението си с извънредната ситуация и с факта, че се е отправил към Шумен – град, намиращ се в същия еялет под ръководството на русенския паша¹⁸.

Въпреки критичното си отношение към бежанците вицеконсулт се вижда принуден от създадените обстоятелства да предава точни данни за тяхната дей-

ност. Като лоялен имперски агент, смята за нужно да информира правителството си в детайли за обстановката на емигрантите, което придава на донесенията си неприсъща прямота на фона на обичайните за консулската кореспонденция по-рядки. „Подслоняването и поддръжката [на бунтовниците] от страна на турците е характеризирано като доста добро“, признава той в депеша от 23 ноември, добавяйки: „Кошут беше поздравяван тържествено от местните органи навсякъде“¹⁹. Тази важна, но неудобна информация предава само ден след пристигането си в Шумен, където новината за пристигането на вицеконсула е внезапно разгласена ведно със слуха, „че той е готов да приеме всички имперски поданици с каквито и да било молби“²⁰. В рамките на месец след първите му връзки с революционери като Шуменец Рьослер вече е придобил репутацията на доверено лице и защитник на австрийските поданици в османската провинция.

С напускането на дунавския бряг голям брой бегълци от Унгарската революция се насочват към австрийския представител за помощ. Мориц Щокингер – трансилвански немец и бивш сенатор от Тимишоара, го моли за съвет при организирането на завръщането му в родината. Потомствен нотабил – баща му е служил 57 години в тимшоарската администрация, Щокингер твърди, че е попаднал в плен на унгарската армия при обсадата на Пещ, където се намирал по служебни дела. По време на обсадата, твърди той, останал месеци без заплата и назначение. В петиция до вицеконсула подчертава, че не е участвал в унгарските метежи, а е останал лоялен поданик на имперското правителство. „Игнорирайки това, че разполагам със сигурни средства да се спася, както повече от 200 унгарски бежанец вече направиха – а именно, приемайки исляма, аз все пак не мога да понеса подобни противни спасителни мерки, както заради славата на обичния ми Монарх, така и заради светостта на вярата ми и собствения ми характер.“²¹ Подобно на Шумлански, Щокингер подчертава насилственото си присъединяване към метежниците, изразява дълбокото си съжаление за стореното и „с най-дълбоко подчинение и страхопочитание“ приема присъдата на австрийските инстанции, каквато и да е тя²².

Вицеконсулт също приема кореспонденция за някои от бежанците, макар и само част от тази кореспонденция да е съхранена в имперските архиви. Такъв е случаят със Северин Корзелински – аташе на генерал Дембински, който получава писмо от Амалия Корзелински с информацията, че връщането му в родината не би трябвало да е трудно²³. Майката на Юлиус Завадски му съобщава, че търси посредничеството на Збижевски в Одеса, за да бъде гарантирано сигурното му завръщане в родината. В отчаянието си тя дори обмисля идеята да пише директно до правителството с молба да му бъде предоставена възможност за безпрепятствено обратно пътуване²⁴. Очевидно, отдалечаването на бежанците от дунавския бряг засилва усещането за безвъзвратно късане на връзки с родината, карайки някои от тях да потърсят помощта на вицеконсула за възстановяване на комуникацията им с техните близки и за евентуално завръщане по родните места.

* * *

Увеличаващият се брой петиции до австрийския вицеконсул след пристигането му в Шумен илюстрира както растящото му влияние в австрийската имперска мрежа на Балканите, така и променящата се логистична обстановка при напускането на дунавското крайбрежие и навлизането на бежанската вълна във вътрешността на Силистренския еялет. С напускането на Видин приключва първата част от австрийската консулска дейност в хода на Унгарската революция, свързана с контрола на придвижващата се по Дунава бежанска вълна, чиито действия Рьослер ще продължи да наблюдава, докладва и направлява в последните месеци на 1849 г. Едва в самия край на годината вицеконсулт съумява да придаде на първоначалните си идеи за по-силен регулационен режим по Дунава и във вътрешността на Силистренския еялет по-конкретна форма и практическо измерение, но именно натрупаните впечатления от крайдунавските местности му дават необходимия опит, за да завърши успешно този важен процес, маркиращ края на революционния кипнеж от 1848 – 1849 г.

БЕЛЕЖКИ

1. За Кошутовите емигранти, вж. ПЕЙКОВСКА, П., 2004. Унгарци в българските земи през 60-те и 70-те години на XIX в. В: НАЙДЕНОВА, Й. (ред.). *Унгаристиката в България: език, история, литература*, с. 209 – 232. София: БАН.
2. Вж. за Свищов (Angelova 2016; Drumeva 2016; Danailova 1943). За Варна: (Dryanovski 2007; АНГЕЛОВ, А. *Морската търговия на Варна в доклад на австрийския консул в Русчук Емануел фон Рьослер от 14 март 1852 година*. Морски вестник, 17.08.2018; Nikov 1929; Roussev 2007). За София: (Deusch 2017); За Русе: (Peykovska 2009; Dimitrova & Jordanov 2012) За Пловдив: (Yancheva 2002).
3. Вж. също ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ, Ι. Δ., 2012. *Μικρή, περήφανη πατρίδα. Ο κόσμος των Ελλήνων διπλωματικών και προξενικών υπαλλήλων στα Βαλκάνια και την καθ' ημάς Ανατολή (1830 – 1853)*. Thessaloniki: University Studio Press.
4. ДОКЛАДИ И ТЕЛЕГРАМИ НА АВСТРО-УНГАРСКОТО ВИЦЕΚОНСУЛСТВО В РУСЧУК (РУСЕ) ДО МВНР НА АВСТРО-УНГАРИЯ (1849). Станислаус Шумлански до графиня Сидони Ревипца, Видин, 12.10.1849. In: КМФ 03 – Австрия, оп. 360, а.е. 6. At: Централен държавен архив (ЦДА), София [Копие от оригинала в: Österreichisches Staatsarchiv. Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien. Politisches Archiv 1848 – 1918. PA XXXVIII – Konsulate].
5. Дипломатическата му кариера приключва със скандал през 1860 г., когато подава оставка след оплакване за задиряне на францискански свещеник в града.
6. Индикации за важноста на юрисдикционната му област може да открием в обширните ѝ граници. Освен Русе юрисдикцията му обхваща Тутракан, Разград, Ески Джумая, Шумен, Алфатар, Силистра, Търново и Габрово.

7. ДОКЛАДИ И ТЕЛЕГРАМИ НА АВСТРО-УНГАРСКОТО ВИЦЕКОНСУЛСТВО В РУСЧУК (РУСЕ) ДО МВНР НА АВСТРО-УНГАРИЯ (1849). Рьослер до Австрийско външно министерство, Русе, 7.5.1849. In: КМФ 03, оп. 360, а.е. 6. At: ЦДА, София.
8. Пак там.
9. ДОКЛАДИ И ТЕЛЕГРАМИ НА АВСТРО-УНГАРСКОТО ВИЦЕКОНСУЛСТВО В РУСЧУК (РУСЕ) ДО МВНР НА АВСТРО-УНГАРИЯ (1849). Рьослер до Австрийско външно министерство, Русе, 19.5.1849. In: КМФ 03, оп. 360, а.е. 6. At: ЦДА, София.
10. Пак там. М. Доброславич до граф Шварценберг, Видин, 18.9.1849.
11. Пак там. М. Доброславич до граф Шварценберг, Видин, 7.10.1849.
12. Пак там. Рьослер до Австрийско външно министерство, Видин, 24.9.1849.
13. Йон Елиаде Радулеску (1802 – 1872) е виден политик, лингвист и основател на първия румънски вестник „Curierul Românesc“. Участва в Унгарското въстание през 1848 г. и заедно с Николае Голеску и Кристиан Тел оглавява т.нар. Временно правителство. След потушаването на въстанията във Влахия и Унгария емигрира в Банат, а семейството му е заточено на юг от Дунава. Подобно на останалите влашки революционери е привърженик на добри отношения с Османската империя, която представлява стратегически противовес на руското влияние в Дунавските княжества. Радулеску се събира със семейството си през 1851 г., а след евакуацията на руските войски от Влахия през 1854 г. приема поста драгоман в щаба на Омер паша Латас в Шумен.
14. ДОКЛАДИ И ТЕЛЕГРАМИ НА АВСТРО-УНГАРСКОТО ВИЦЕКОНСУЛСТВО В РУСЧУК (РУСЕ) ДО МВНР НА АВСТРО-УНГАРИЯ (1849). Рьослер до Австрийско външно министерство, Видин, 24.9.1849. In: КМФ 03, оп. 360, а.е. 6. At: ЦДА, София.
15. Пак там.
16. Пак там. Рьослер до Австрийско външно министерство, Видин, 26.10.1849.
17. Пак там. Рьослер до Австрийско външно министерство, Видин, 9.11.1849.
18. Пак там. Рьослер до Австрийско външно министерство, Шумен, 6.12.1849.
19. Пак там. Рьослер до Австрийско външно министерство, Шумен, 23.11.1849.
20. Пак там. Рьослер до Австрийско външно министерство, Шумен, 22.11.1849.
21. Пак там. Мориц Щокингер до Рьослер, Видин, 4.10.1849.
22. Пак там.
23. Пак там. Амалия Корзелински до Северин Корзелински, Сарановка, 5.10.1849.
24. Пак там. Майка на Юлиус Завадски до същия, 5.10.1849.

ЛИТЕРАТУРА

- АНГЕЛОВА, Н., 2016. Свищов – търговски център през Възраждането. *Епохи*, Т. 24, № 2, с. 260 – 267.
- ДАНАИЛОВА, Л., 1943. *Материали за правна и стопанска история на град Свищов*. София: Художник.
- ДИМИТРОВА, М. & ЙОРДАНОВ, С., 2012. *Лицата на Русе от I до средата на XX в. Енциклопедичен справочник*. Русе: Авангард принт.
- ДРУМЕВА, М., 2016. Търговски знания и търговски практики в Свищов през Възраждането. *Диалог*, № 4, с. 103 – 118.
- ДРЯНОВСКИ, Б., 2007. *Консулски представителства във Варна (1352 – 2006)*. Варна: Славена. ISBN 9789545795756.
- МАТЕЕВА, М., 1988. *Консулските отношения на България. 1879 – 1986*. София: Петър Берон.
- НИКОВ, П., 1929. Едно описание на България от 1852 година. *Българска историческа библиотека*, Т. 2, № 1, с. 131 – 159.
- ПЕЙКОВСКА, П., 2009. Миграции от Австро-Унгария към България в края на XIX и началото на XX в. В: ВЕКОВ, М & ПОППЕТРОВ, Н. (ред.). *Интердисциплинарни диалози на историята. Сб. в чест на ст.н.с. д-р А. Запрянова*, с. 233 – 276 София: БАН.
- ПЕЙКОВСКА, П., 2004. Унгарци в българските земи през 60-те и 70-те години на XIX в. В: НАЙДЕНОВА, Й. (ред.). *Унгаристиката в България: език, история, литература*, с. 209 – 232 София: БАН.
- СИМЕОНОВ, С., 2022. *Франсиско де Миранда на Балканите: раждането на идеята за независимост на Латинска Америка*. София: ИБЦТ – БАН.
- СТРЕЗОВА, А., 2017. *Българската дипломация: институции и представители. 1879 – 1918*. София: Авангард прима.
- ЯНЧЕВА, И., 2002. Пътят на посланичествата и установяването на първите консули във възрожденския град (Пловдив и сродни центрове на санджаци). *Балканистичен форум*, № 1 – 2 – 3, с. 269 – 284.
- AKSAN, V., 2004. *Ottomans and Europeans: Contacts and Conflicts*. Istanbul: Isis Press.
- ALIPRANTIS, C., 2020. Transnational Policing after the 1848 – 1849 Revolutions: The Habsburg Empire in the Mediterranean. *European History Quarterly*, vol. 50, no. 3, pp. 412 – 437.
- BARKEY, K., 2008. *Empire of Difference: The Ottomans in Comparative Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DAVISON, R., 1963. *Reform in the Ottoman Empire, 1856 – 1876*. Princeton: Princeton University Press.
- DEUSCH, E., 2017. *Die effektiven Konsuln Österreich(-Ungarns) von 1825 – 1918: Ihre Ausbildung, Arbeitsverhältnisse und Biografien*. Köln: Böhlau Verlag.

- FAROQHI, S., 2004. *The Ottoman Empire and the World Around It*. London: I.B. Tauris.
- FINDLEY, C., 1980. *Bureaucratic Reform in the Ottoman Empire: The Sublime Porte, 1789 – 1922*. Princeton: Princeton University Press.
- FRANK, A., 2012. The Children of the Desert and the Laws of the Sea: Austria, Great Britain, the Ottoman Empire, and the Mediterranean Slave Trade in the Nineteenth Century. *American Historical Review*, vol. 117, no. 2, pp. 410 – 444.
- FUHRMANN, M., 2020. *Port Cities of the Eastern Mediterranean: Urban Culture in the Late Ottoman Empire*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ROUSSEV, I., 2007. Les premiers pas de la penetration consulaire française en Bulgarie: Le consulat de Varna. In: BILICI, F.; CÂNDEA, I. & POPESCU, A. (ed.). *Enjeux politiques, économiques et militaires en Mer noire (XIVe – XXe siècles): études à la mémoire de Mihail Guboglu*, pp. 725 – 726. Braila: Istros.
- SCHROEDER, P., 1969. Austria and the Danubian Principalities, 1853 – 1856. *Central European History*, vol. 2, no. 3, pp. 216 – 236.

REFERENCES

- AKSAN, V., 2004. *Ottomans and Europeans: Contacts and Conflicts*. Istanbul: Isis Press.
- ALIPRANTIS, C., 2020. Transnational Policing after the 1848 – 1849 Revolutions: The Habsburg Empire in the Mediterranean. *European History Quarterly*, vol. 50, no. 3, pp. 412 – 437.
- ANGELOVA, N., 2016. Svishtov – A Trading Center During The Revival. *Epohi*, vol. 24, no. 2, pp. 260 – 267. [in Bulgarian].
- BARKEY, K., 2008. *Empire of Difference: The Ottomans in Comparative Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DANAİLOVA, L., 1943. *Materiali za pravna i stopanska istoria na grad Svishtov*. Sofia: Hudozhnik. [in Bulgarian].
- DAVISON, R., 1963. *Reform in the Ottoman Empire, 1856 – 1876*. Princeton: Princeton University Press.
- DEUSCH, E., 2017. *Die effektiven Konsuln Österreich(-Ungarns) von 1825 – 1918: Ihre Ausbildung, Arbeitsverhältnisse und Biografien*. Köln: Böhlau Verlag.
- DIMITROVA, M. & YORDANOV, S., 2012. *Litsata na Ruse ot I do sredata na XX v. Entsiklopedichen spravochnik*. Ruse: Avangard print. [in Bulgarian].
- DRUMEVA, M., 2016. Targovski znania i targovski praktiki v Svishtov prez Vazrazhdaneto. *Dialog-Dialogue*, no. 4, pp. 103 – 118. [in Bulgarian].

- DRYANOVSKI, B., 2007. *Konsulski predstavitelstva vav Varna (1352 – 2006)*. Varna: Slavena. ISBN 9789545795756. [in Bulgarian].
- FAROQHI, S., 2004. *The Ottoman Empire and the World Around It*. London: I.B. Tauris.
- FINDLEY, C., 1980. *Bureaucratic Reform in the Ottoman Empire: The Sublime Porte, 1789–1922*. Princeton: Princeton University Press.
- FRANK, A., 2012. The Children of the Desert and the Laws of the Sea: Austria, Great Britain, the Ottoman Empire, and the Mediterranean Slave Trade in the Nineteenth Century. *American Historical Review*, vol. 117, no. 2, pp. 410 – 444.
- FUHRMANN, M., 2020. *Port Cities of the Eastern Mediterranean: Urban Culture in the Late Ottoman Empire*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MATEEVA, M., 1988. *Konsulskite otnoshenia na Bulgaria. 1879 – 1986*. Sofia: Petar Beron.
- KIRÁLY, E., 2017. *Die Donau ist die Form Strom-Diskurse in Texten und Bildern des 19. Jahrhunderts*. Vienna: Böhlau.
- NIKOV, P., 1929. Edno opisanie na Bulgaria ot 1852 godina. *Balgarska istoricheska biblioteka-Bulgarian Historical Library*, vol. 2, no. 1, pp. 131 – 159.
- PEYKOVSKA, P., 2009. Migratsii ot Avstro-Ungaria kam Bulgaria v kraya na XIX i nachaloto na XX v. In: VEKOV, M & POPPETROV, N. (ed.). *Interdistsiplinari dialozi na istoriyata. Sb. v chest na st.n.s. d-r A. Zapryanova*, pp. 233 – 276 Sofia: BAS. [in Bulgarian].
- PEYKOVSKA, P., 2004. Ungartsi v balgarskite zemi prez 60-te i 70-te godini na XIX v. In: NAYDENOVA, Y. (red.). *Ungaristikata v Bulgaria: ezik, istoria, literatura*, pp. 209 – 232. Sofia: BAS. [in Bulgarian].
- ROUSSEV, I., 2007. Les premiers pas de la penetration consulaire française en Bulgarie: Le consulat de Varna. In: BILICI, F.; CÂNDEA, I. & POPESCU, A. (ed.). *Enjeux politiques, économiques et militaires en Mer noire (XIVe–XXIe siècles): études à la mémoire de Mihail Guboglu*, pp. 725 – 726. Braila: Istros.
- SCHROEDER, P., 1969. Austria and the Danubian Principalities, 1853–1856. *Central European History*, vol. 2, no. 3, pp. 216 – 236. DOI: 10.1017/S0008938900000686.
- SIMEONOV, S., 2022. *Fransisko de Miranda na Balkanite: razhdaneto na ideyata za nezavisimost na Latinska Amerika*. Sofia: IBSCT – BAN.
- STREZOVA, A., 2017. *Balgarskata diplomatsia: institutsii i predstaviteli. 1879 – 1918*. Sofia: Avangard prima.
- VAN DEN BOOGERT, M., 2005. *The Capitulations and the Ottoman Legal System: Qadis, Consuls and Beraths in the 18th Century*. Leiden: Brill.

- YANCHEVA, I., 2002. Patyat na poslanichestvata i ustanovyavaneto na parvite konsuli vav vazrozhdenskia grad (Plovdiv i srodni tsentrove na sandzhatsi). *Balkanistichen forum-Balkan Studies Forum*, no. 1 – 2 – 3, pp. 269 – 284.
- YURDUSEV, A., 2004. *Ottoman Diplomacy: Conventional or Unconventional?* Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

THE AUSTRIAN VICE-CONSULATE IN ROUSSE AND THE HUNGARIAN REVOLUTION (1848 – 1849)

Abstract. The present study reveals the activities of the Austrian vice-consulate in Rousse along the Danubian coastline in the wake of the Hungarian Revolution (1848 – 1849). The Austrian vice-consul in the city, Emmanuel von Rössler, developed diligent intelligence and public service activities in Rousse, Vidin and Shumen, with which he privileged Habsburg loyalists and hindered the activity of separatist defectors in the Ottoman Empire. In the spirit of “new” diplomatic history, the contribution pays particular attention to the relationship between the vice-consul and the many disaffected soldiers and emigrants who relied on his instructions and resources in the tense political situation after the revolutionary 1848. Also, the article rethinks the place of consular institutions in the world of international relations through the lens of transnational history, emphasizing their relative independence and presenting a more accurate picture of the active interactions between different consular missions and units. Last but not least, the study uses the methodology of “entangled” history to rethink the role of local events in the Ottoman lands between Stara Planina and the Danube in the context of the global Age of Revolutions, analyzing the processes in this region as an integral part of revolutionary and counter-revolutionary dynamics in the middle of the “long” XIX century.

Keywords: consuls; Habsburg Empire; Ottoman Empire; Hungarian Revolution; Lajos Kossuth

✉ **Dr. Simeon A.Simeonov, Postdoctoral Fellow**

ORCID iD: 0000-0002-5358-2804

Institute of Balkan Studies and Centre of Thracology

Bulgarian Academy of Sciences

Email: simeon_simeonov@alumni.brown.edu